

Jan Wałach (1884 – 1979)

Jan Wałach (ur. 08 sierpnia 1884 r. w Istebnej – zm. 30 czerwca 1979 r. tamże) – grafik, malarz i rzeźbiarz, mistrz drzeworytu.

Góral z Beskidu Śląskiego, urodzony w istebniańskim przysiółku Andziołówka. Po ukończeniu Polskiego Gimnazjum Macieży Szkolnej w Cieszynie uczył się w zakopiańskiej Szkole Przemysłu Drzewnego (1902-1904), później zaś studiował w krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych u profesora *Józefa Mehoffera* (1904-1908). Studia uzupełniał w Paryżu - u słynnego *Juliena* i w pracowni *Fernanda Cormona* w École des Beaux-Arts (1908-1910).

Debiutował wystawą rysunku w 1904 r. w Mińsku. „Odkryty” i systematycznie promowany przez swego długoletniego mecenaśa, *Jerzego Warchałowskiego*, wystawiał później swe prace na wystawach zbiorowych w Krakowie, Katowicach i Warszawie. Znaczny rozgłos, również ze względu na całą gamę bardzo zróżnicowanych recenzji, przyniosła mu zorganizowana w 1934 r. pod protektoratem wojewody śląskiego Michała Grażyńskiego wystawa indywidualna w Kamienicy Baryczków na Rynku Starego Miasta w Warszawie. Za granicą wystawiał głównie grafiki: w Paryżu (1937, brązowy medal za drzeworyty), Londynie, Amsterdamie, Chicago i Hamburgu (w latach 1937-1939).

Technikami malarskimi stosowanymi przez Wałacha były malarstwo olejne i gwasz, rzadziej akwarela. Na swych obrazach, którym już wówczas zarzucano naiwność lub akademizm, przedstawiał pejzaże, martwe natury i sceny rodzajowe. Szczególną sławę przyniosły mu natomiast rysunki i drzeworyty, w których utrzymywał typy góralskie, architekturę, drobne scenki z życia beskidzkiej wsi oraz liczne tematy sakralne. Projektował witraże (m. in. kościoły parafialne w Chybiu, Goleszowie i Jedliczach koło Jasła), ozdobił wnętrza kościołów w Istebnej, Jaworzynce, Koniakowie (malowidła nie zachowane) i Wiśle (malowidła nie zachowane), dla wielu innych kościołów wykonał szereg obrazów olejnych. Zajmował się też rzeźbą sakralną – wykonał m. in. kru-

cyfiksi z przedsiönka Katedry Chrystusa Króla w Katowicach i kościoła garnizonowego w Radomiu.

Po wojnie tworzył samotnie i w zapomnieniu, nie opuszczając prawie swej małej istebniańskiej pracowni, a jego prace pojawiały się jedynie na prowincjonalnych wystawach. Dopiero w 1999 r. wielka wystawa retrospektywna dzieł artysty, zorganizowana przez Muzeum Archidiecezjalne w Katowicach i eksponowana kolejno w Zabrze, Katowicach, Koszycach, Krakowie, Zakopanem i znów w warszawskiej Kamienicy Baryczków przywróciła go szerszemu ogółowi.

Pochowany jest na cmentarzu parafialnym w Istebnej.

W Istebnej na Andziołówce można zwiedzać Muzeum Biograficzne J. Wałacha, prowadzone przez córkę artysty, Barbarę Wałach.